

Камунізм усталёўвае на зямлі Мір, Працу, Свабоду, Роўнасць і Шчасце ўсіх народаў

ЯСНЫЯ ДАЛЯГЛЯДЫ

Апублікаван праект новай Праграмы Камуністычнай партыі Саветаў Саюза, адзінадушна абодвамі чарговым пленумам ЦК КПСС і аднаведзенай з разнашм Пленумам праект Праграмы вынісці на шырокае абмеркаванне ўсіх камуністаў, усіх працоўных СССР.

Старонкі гэтага выдатнага дакумента чытаюцца як хваляючая гераічная эпопея. Яны даюць яскравую карціну барацьбы чалавецтва за ажыццяўленне сваіх самых запавятай ідэалаў, навукаў сэрца непахісай верай у бліжэйшую камунізму — самага дасканалася і справядлівага грамадскага ладу.

Сто з лішнім гадоў назад вялікі навуковец пралетарыяты Карл Маркс і Фрыдрых Энгельс пісалі ў «Маніфесте Камуністычнай партыі»: «Здаць блукае па Еўропе — здаць камунізм». А сёння камунізм, як і кажацца ў праекце Праграмы, «стаў найвялікшай сілай сучаснасці, грамадствам, што будзеца на велізарных прасторах зямнога шара».

Міжнародны рэвалюцыйны рух прайшоў за гэтыя стагоддзі гіганцкі шлях, на якім вялікая ўзвышэння такія падзеі, як Парыжская Камуна, Кастрычніцкая рэвалюцыя, сацыялістычны рэвалюцыі ў Кітаі і ў рэзце іншых краін Еўропы і Азіі.

Савецкі народ ганарыцца тым, што яму выпала на долю ісці ў авангардзе барацьбы за новае жыццё, быць пераадававальным камуністычнай эпохі. Пад выпрабаваным кіраўніцтвам большавіцкай партыі гераічныя рабочыя клас нашай краіны ў пэўным сэнсе з працоўным савецкім стварыў першую ў свеце сацыялістычную дзяржаву, наглядна паказваючы жыццёвы і пераможны марксісцка-ленінскі ідэй. Найвялікшы рэвалюцыйны подвиг, здзейснены савецкім народам, усклаўшы ў натыхні народнага масы ўсіх краін і кантынентаў.

Над светам праносіцца вялікая ачышчальная ваваліна, знамянаючы вясну чалавецтва. Сацыялістычны рэвалюцыі ў краінах Еўропы і Азіі прывялі да ўтварэння сусветнай сацыялістычнай сістэмы. Магутная хваля нацыянальна-вызваленчых рэвалюцыйных імпульсаў надышла на імперыялізм. Трыццаць частка чалавецтва будзе новае жыццё пад сцягам навуковага камунізму.

Сіла марксісцка-ленінскіх ідэй, якія асваляюць розумам і сэрцам усіх новых і новых мільёнаў людзей, выходзяць з таго, што яны грунтуюцца на глыбе жывой рэальнасці і раскрываюць аб'ектыўныя законы грамадскага развіцця. Распаўсюджваючы новую Праграму, мы значаючы галоўныя задачы і асноўныя этапы камуністычнага будаўніцтва, партыя твора абавязальныя прайсці савецкім народам шлях, улічвае вопыт рэвалюцыйнага руху ва ўсім свеце.

Усебачны аналіз эканамічных, сацыяльных, палітычных асноў сучаснага грамадства, зроблены ў праекце Праграмы, глыбока пераконавае ў неабходнасці канчатковай краку капіталістычнай сістэмы і перамогі камунізму. «Перажылі» Праграмы — уступілі ў перыяд заняпаду і пагібель. Непазбежны працэс разлагання ахапіў капіталізм ад асноў да верхіняй: яго эканамічны і дзяржаўны лад, палітыку і ідэалогію, імперыялізм беспаваротна страціў уладу над большасцю чалавецтва. Галоўны змест, галоўны напрамак і галоўны асаблівасці гістарычнага развіцця чалавецтва вызначаны сусветнай сацыялістычнай сістэмай, сілы, якія змагаюцца супраць імперыялізму, за сацыялістычную перабудову грамадства.

Поўная і канчатковая перамога сацыялізму ў нашай краіне, развіццё падзей у міжнароднай арэне ў карысць сацыялізму, неабходныя працоўны і палітычны ўдзел савецкага народа — усё гэта стварыла рэальныя ўмовы для ажыццяўлення паступовага пераходу да камуністычнага грамадства. Пабудова камуністычнага грамадства стала непасрэднай практычнай задачай савецкага народа.

Ясныя і дакладныя словы, выказаны ў праекце новай Праграмы партыі асноўныя ры-

сы камуністычнага грамадства: «Камунізм — гэта бяскласавы грамадскі лад з адзінай агульнай уласнасцю на сродкі вытворчасці, поўнай сацыяльнай роўнасцю ўсёй членаў грамадства, дзе розам з усебаковым развіццём людзей вырастаюць і прадукцыйныя сілы на аснове навукі і тэхнікі, якія пастаянна развіваюцца, усе крыніцы грамадскага багацця палюцца поўным патокам і ажыццяўляюцца вялікі прычыны «ад кожнага — на здольнасцях, кожнаму — па патрэбах». Камунізм — гэта высокаарганізаванае грамадства свабодных і свядомых працоўных, у якім усталёўваецца грамадскае самакіраванне, праца на карысць грамадства стане для ўсіх першай жыццёвай патрэбай, усваёмою неабходнасцю, здольнасць кожнага будзе прымяняцца з найбольшай карысцю для народа».

Пры камунізме, гаворыцца далей у праекце Праграмы, поўнасцю знікаюць класы, сацыяльна-эканамічны і культурна-бытавы адрозненні паміж горадам і вёскай; па ўзроўню развіцця прадукцыйных сіл і характары працы, формах вытворчых адносін, бытавых умовах, ступені дабрабыту насельніцтва вёскі ўнімаюцца да ўзроўню горада. З перамогай камунізму адбываецца арганічнае злучэнне разумовай і фізічнай працы ў вытворчай дзейнасці людзей. Інтэлектуальны перастане быць асобным сацыяльным слоём, пачынаюць работнікі фізічнай працы па сваёй культурна-тэхнічнаму ўзроўню ўнімаюцца да ўзроўню людзей разумовай працы.

Прац яны марылі лепшыя розумы чалавецтва аб гэтым чужым чужым. Якое ж вялікае ішчаце працаваць у ім! Ажыццяўленні вялікага плана! Камуністычнай партыі, адчуваючы сабе непасрэдным уладальнікам камуністычнага будаўніцтва!

Пачуццё блізкасці радасці і гордасці выклікалі ў кожнага савецкага чалавека заключеныя радкі праекта Праграмы: «Партыя ўрачыста абавязваецца пераадаваць на калянах савецкіх людзей будзе жыць пры камунізме». Вера ў рэальнасць гэтых слоў грунтуецца на шматгадовым вопыце. Уся гераічная гісторыя барацьбы партыі за ішчаце народа сведчыць, што калі партыя сказала — значыць, будзе зроблена. Рэальнасць нашых планаў — гэта іх глыбока навуковы характар, гэта маналічная згуртаванасць савецкага народа пад сцягам марксісцка-ленінскіх ідэй, яго бязмерна адданасць справе камунізму.

Узаемазвязаны велізарныя магчымасці і перавагі, якія мае савецкі лад, партыя намяцла на бліжэйшыя дзесяцігоддзі год грандыёзную праграму імклівага ўздыму эканомікі і культуры краіны.

У бліжэйшае дзесяцігоддзе (1961—1970 гады) Савецкі Саюз, ствараючы матэрыяльна-тэхнічную базу камунізму, для ўсяго насельніцтва забяспечана багацце матэрыяльных і культурных дабраў; савецкае грамадства ўшчыльную падыйдзе да ажыццяўлення прычыну размеркавання па патрэбах, адбываецца паступовы пераход да адзінай агульнанароднай уласнасці. Такім чынам, у СССР будзе ў асноўным пабудавана камуністычнае грамадства. Поўнасцю пабудова камуністычнага грамадства завершыцца ў наступны перыяд.

Аб тэмпах росту эканомікі краіны і складанасці задач у гэтай галіне сведчаць хоць бы такія лічбы. На працягу дзесяцігоддзя намячана павялічыць аб'ём прамысловай прадукцыі не менш чым у шэсць разоў. Сучасны ўзровень прамысловай

вытворчасці ЗША, які будзе пераўзыходзіць ужо ў рамках бліжэйшых дзесяцігоддзяў канцы дзесяцігоддзяў застанецца далёка заду. У першым дзесяцігоддзі наша краіна перагоніць Злучаныя Штаты Амерыкі па вытворчасці асноўных сельскагаспадарчых прадуктаў на душу насельніцтва. За дзесяць год агульны аб'ём прадукцыі сельскай гаспадаркі павялічыцца ў тры з паловай разы.

Паступовы пераход да камунізму азначае глыбокія змены ва ўсіх сферах жыцця нашага грамадства. Праект Праграмы вызначае канкрэтныя задачы партыі ў галіне дзяржаўнага будаўніцтва і даследавання развіцця сацыялістычнай дэмакратыі, у галіне нацыянальных адносін, у галіне ідэалогіі, выхавання, навукі і культуры, раскрывае праблемы ўнутрыпартыйнага жыцця і павышэння ролі партыі ў перыяд разгорнутага будаўніцтва камунізму.

Савецкае грамадства дасягнула велізарных поспехаў у сацыялістычным выхаванні мас. Але і пасля перамогі сацыялістычнага ладу ў свядомасці і паводках людзей захоўваюцца перажыткі капіталізму, якія тармазяць рух грамадства наперад. У будучым да перамогі камунізму ідэалогічна работа становіцца ўсё больш магутным фактарам.

Партыя лічыць галоўным у ідэалогічнай рабоце на сучасным этапе — выхаванне ўсіх працоўных у духу высокай ідэалогіі і адданасці камунізму, камуністычных адносін да працы і грамадскай гаспадаркі, поўнае пераадаванне перажыткаў буржуазнага погляду і нораваў, усебачнае, гарманічнае развіццё асобы, стварэнне сапраўднага багацця духоўнай культуры. Асаблівае значэнне партыя надае выхаванню падрастаючага пакалення.

Фармаванне новага чалавека адбываецца ў працэсе актыўнага ўдзелу ў будаўніцтве камунізму, развіцця камуністычных пачаткаў у эканамічным і грамадскім жыцці, пад уздзеяннем усяй сістэмы выхавальнай работы партыі, дзяржавы і грамадскіх арганізацый, у якой важная роля належыць друку, радыё, кіно і тэлебачанню.

У працэсе пераходу да камунізму ўсё больш узрасце роля маральных пачаткаў у жыцці грамадства, пашырэнне сфера дзеяння маральнага фактара ў аддзяленна змяшчаюцца значэнне адміністрацыйнага рэгулявання ўзаемаадносін паміж людзьмі. Падкрэслваючы гэта, праект Праграмы вызначае прычыны маральнага кодэксу будаўніца камунізму.

Выхаванне чалавека новага складу, рэвалюцыя ў светапоглядзе і псіхалогіі мас — адна з самых хваляючых перамож, якія здзіўляе Камуністычную партыю. Колькі было спісана рознымі буржуазнымі ідолажамі паперы, колькі вятравана слоў, каб дасягнуць, быццам супярэчнасці асабіста і грамадскага закладзены ў самой чалавечай прыродзе, быццам антаганізм паміж людзьмі былі і застануцца навекі. Гістарычныя практыка нашай краіны неабвержна сведчыць, што праваслаўная адвечная грахоўнасць чалавечай натуры — гэта нішто іншае, як злаўмысна выдуманая эксплуатацыйная, мэта акамулівацыі. Справа не ва ўдольнай заганісці чалавека, а ў тым, што эксплуатацыйны лад калечыць душы людзей. Грамадства, за якое змагаецца Камуністычная партыя, таму і з'яўляецца ў вышэйшай ступені гуманістычным, што яно адкрывае неабмежаваны прастор для росквіту ўсіх духоўных і фізічных сіл і здольнасцей чалавека.

Сапраўднымі клопатамі аб рэжыме чалавечай асобы практычна ўся старонка праекта Праграмы, дзе ідзе тэма пра перспектывы культурнага будаўніцтва, развіцця літаратуры і мастацтва.

За гады Савецкай улады ў нашай краіне адбылася грандыёзная культурная рэвалюцыя. Перыяд разгорнутага камуністычнага будаўніцтва з'яўляецца завяршэннем не этапам, у час якога будзе забяспечана стварэнне ўсіх неабходных ідэалагічных і культурных умоў для перамогі камунізму.

У праекце Праграмы дадзена глыбока навуковае азначэнне культуры камуністычнага грамадства. «Культура камунізму, якая ўвабрала ў сябе і развіццё ўсё лепшае, што было створана сусветнай культурай, — новая, вышэйшая ступень у культурным развіцці чалавецтва. Яна ўвасобіла ў сабе ўсю шматграннасць і багацце духоўнага жыцця грамадства, высокую ідэалогію і гуманізм новага свету. Гэта будзе культура бяскласавага грамадства, агульнанародная, агульначалавечая».

Ва ўмовах пераходу да камунізму творчая дзейнасць ва ўсіх галінах культуры становіцца асабліва плыняй і даступнай для ўсіх членаў грамадства. Савецкая літаратура, музыка, жывапіс, кінематографія, тэатр, усе галіны мастацтва дасягнуць новых вышэйшых узроўняў ідэалягічнага зместу і мастацкага майстэрства. Атрымаючы шырокае распаўсюджванне народнага тэатра, масавая самадзейнасць, тэхнічнае вынаходніцтва і іншыя формы народнай творчасці. Развіццё і ўзбагачэнне мастацкай творчасці грамадства, запісана ў праекце Праграмы, дасягнуць на аснове спалучэння масавай мастацкай самадзейнасці і прафесійна-навуковага мастацтва.

Шэраг мерапрыемстваў, намераных у праекце Праграмы, забяспечыць далейшы магутны ўздым матэрыяльнай базы культуры.

Настойна кляпоццячы аб росквіце літаратуры і мастацтва, партыя падкрэслвае ў праекце новай Праграмы неабходнасць павышэння іх выхавальнай ролі. «Савецкая літаратура і мастацтва, прасякнутыя апытамі і дасягненнямі дасведчаных камуністычных ідэалагічных, — гаворыцца ў дакуменце, — адыграваюць вялікую ідэалягічна-выхавальную ролю, развіваюць у савецкім чалавеку якасці будаўніца новага свету. Яны заклікаюць служыць крывіцай радасці і натхнення для мільёнаў людзей, выканаюць іх адукацыйны і думкі, служыць сродкам іх ідэалягічнага ўзбагачэння і маральнага выхавання».

Галоўная лінія ў развіцці літаратуры і мастацтва — умацаванне сувязей з жыццём народа, праўдзівасць і высокамастацкае адлюстраванне багацця і шматграннасці сацыялістычнай рэальнасці, натхнёнае і яркае ўзнёўленне новага, сапраўднага камуністычнага, які выкрывае ўсю тэму, што прайсці існае рух грамадства наперад.

У мастацтве сацыялістычнага рэалізму, заснаваным на поўнае адлюстраванні і партыйнасці, смела наватарства ў мастацкім адлюстраванні жыцця спалучаецца з выкарыстаннем і развіццём усіх трагічных і традыцыйных сусветнай культуры. Перад пісьменнікамі, мастакамі, музыкантамі, дзеячамі тэатра і кіно адкрываецца шырокі прастор для праяўлення асабістай творчай ініцыятывы, высокага майстэрства, для шматграннасці творчых форм, стыляў і жанраў».

Веліч задач, якія паўстаюць на новым этапе перадаваць савецкай літаратуры і мастацтвам, патрабуюць ад творцаў інтэлектуальнай тэхнічнай, настойнай працы. Тварыць з поўнай аддачай сілу, з глыбокім усведамленнем свайго абавязку перад народам-будаўніком камунізму, вырываючы якасць сваіх твораў, высокім крытэрый іх карысці справе Камуністычнай партыі — такі заклік часу на «арміі мастацтваў».

Пабудова камунізму ў нашай краіне будзе найвялікшай перамогай чалавецтва за ўсю яго гісторыю. Камунізм выконвае гістарычную місію вызвалення ўсіх людзей ад сацыяльнай няроўнасці, ад усіх форм прыгнёчэння і эксплуатацыі, ад жахаў вайны і ўсталявання на зямлі Мір, Працу, Свабоду, Роўнасць і Шчасце ўсіх народаў.

Дзея і перамогі савецкіх людзей не пашкадуць сваіх сіл і энергіі.

Пад выпрабаваным кіраўніцтвам Камуністычнай партыі, пад сцягам марксісцка-ленінскага савецкага народ пабудуваў сацыялізм.

Пад кіраўніцтвам партыі, пад сцягам марксісцка-ленінскага савецкага народ пабудуе камуністычнае грамадства.

ПРАЛЕТАРЫ УСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ! ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР.

№ 60 (1594) Аўторак, 1 жніўня 1961 года Цана 4 кап.

А. КАУЦЫНСКІ, інжынер завода «Вузмашиносты». Каб спалі мірна дзеці, каб былі радасць і ішчаце на свеце, — гэта стаўіць мэтай у сваім праекце Праграмы наша родная партыя.

І. БЕРНАЦКІ, пенсіянер. Чытаю Праграму КПСС і адчуваю сабе маладым.

Н. САННИКАУ, народны артыст БССР, прафесар: «Вось яна, доўгачаканая «Права» з праектам Праграмы. Учываюся ўважліва, бо ў кожным слове — глыбокі сэнс, палітычная думка партыі. У майні ўтуліўся чужоўны камуністычны Заўтра май! Радзімы. Жываючы велічынны перспектывы мастацтва, у сэрцы расце гордасць за светлы розум роднай партыі».

Мы новы свет будзем!

Цяперашняе пакаленне савецкіх людзей будзе жыць пры камунізме. Гэта будучыня Міру, Працы, Свабоды, Роўнасці і Шчасця ўсіх народаў.

Мы, савецкія людзі, мы, камуністы, — пачынальнікі новага свету. Мы — творцы гэтага новага свету. Яго стварэнне. Яго першыя муляры, яго кавалі.

Першую цагляную ў будынак новага свету паклалі мы ў Кастрычніку 1917 года. Пакладзена яна надзеяна, пакладзена на стагоддзі. Цяжка нам было. Душылі нас вораг, голод, галеча. Былі «пракросі», якія сцвярджалі, што мы і месца не пражывем, не працягнемся.

Мы пабудавалі сацыялістычнае грамадства. Змяняе шпінне чулі мы з варажых падваротняў. Сабачы брэх быў з-за кожнага імперыялістычнага вугла. Нас спрабавалі абраць, лякальна і энцічальна, паставілі на калені, зачынілі акно ў наш новы свет, у новыя далі.

А мы зноў выставілі. Мы перамаглі. Выраслі новыя будаўнікі новага свету. Яны ў Кітаі і ў Чэхаславакіі, у Польшчы і Румыніі, ва ўсіх краінах народнай дэмакратыі, у краінах, якія імкнуцца да камуністычнага сваята.

А яно гарыць, разгарэцца. Яго яркія прамені зіхаць у кожным радку вялікага дакумента — праекта новай Праграмы нашай вялікай і роднай, вернай народу партыі камуністаў.

Камунізм стаў явай, ён не за гарамі, ён ідзе, ён будзе!

Павел КАЗАЛЁВ.

ПРА ГАЛОЎНАГА ГЕРОЯ

Кожны з нас, чытаючы праект Праграмы Камуністычнай партыі Саветаў Саюза, думае пра тое, што ён павінен зрабіць, каб гэтая вялікая праграма была паспяховай ператворана ў жыццё. Зрэшты, што савецкі літаратар ма- рыць пра тое, як напісаць твор, які найбольш дапаможаў бы наро- ду ў яго велізарнай ствараль- ной працы. Які ж новы твор у недалёкім будучым стане эпэка- лым, творам, які поўнасцю воз- нае сваё ўзброенне наш народ, народ-творца! Намногіх жін! Уд- стаяюцца такога гонару, ямяно- гі імёны застаюцца ў памяці на- роднай назаўсёды. І калі мы сё- ня можам назваць творы, героі якіх наважна запалі ў сэрца на- роднае за сорок чатыры гады Са- вецкай улады, дык, вядома, ко- жнага з нас цікавіць, якімі ж бу- дуць кнігі, што ўсхваляюць на- родную душу ў бліжэйшыя гады, што за героі будуць жыць у іх!

Кожная эпоха вылучае сваіх не- збыўных герояў, якіх найбольш пабываюць адлюстраванне ў жыццё.

І калі я думаю сёння пра тую кнігу, якой суджана стаць любі- мой народам, я ўспамінаю, што ў ёй галоўнымі героямі будуць лю- дзі нашых дзён, натыхных! Бу- даўнікі новага камуністычнага гра- мадства. А галоўны герой сёнь- няшніх дзён — новы савецкі чла- века, выхаваны партыяй у гады Савецкай улады, чалавек, які зве- даў і гора жыхавіц вайны, і ра- дасці мірнай працы, чалавек, для якога сацыялістычны Радзіма — усё жыццё. Ён сапраўды новы чла- века, таму што ён працуе не толькі для сябе, а для народа, а не толькі для свайго народа, а для ўсяго чалавецтва. А тое, што ў свеце лічыць мільёны прыгнеч- аных чалавек яго дэмагогі, натых- няе то на ўсё больш актыўную пра- цю. Наш новы чалавек перамог у

сацыяльным жыцці і ў выніку гэ- тага перамог пазнаў навуку і заклікаў яе на службу людзям, заваёваў космас, і ён мае новае аблічча. Здолеў паказаць гэтай новае аблічча нашага савецкага чалавека — вось галоўная зада- ча.

Вядома, мы яшчэ бачым асо- быя заганы ў паводках некато- рых людзей, і літаратура павінна не праходзіць міма такіх з'яў, а змагаецца з імі. Але таму, што з кожным годам іх будзе менш, дык менш яны павінны з'яўляцца і ў нашых кнігах. Сучасны галоў- ны герой — савецкі чалавек-ста- ральнік, чалавек высокай мараль- ных якасцей, чалавек душы, невя- домай дагэтуль свету, і каб па- казць яго, трэба быць усёй по- бач з ім. Да гэтага збліжэнне на- роднай Ленінскай партыі ў праек- це новай Праграмы.

Пятрусь БРОУКА.

КАМУНІЗМ

З дэна Кастрычніка першых, суровых Назав'сёды, як сэрца прысягу, «Камунізм» — наша роднае

Мы нясе́м на разторнутых сцягах, Гэта слова людзей аб'яднала, Сэрца з сэрцаў навак парадніла. Гэта слова натыхных стала Класа-волага грозныя сілай.

Гэта роднае слова — і кожны яго любіць, як маці-дзіцуну. Светлай зоркай яно

у падарожжы Вызначыла д'ячыцца птушчу. Мікола ХВЕДАРОВІЧ.

НА НОВЫЯ РУБЯЖЫ

Немагчыма без хваляван- ня і радасці чытаць праект Праграмы

нашай роднай Камуні- стычнай партыі. У пра- грам, якая адкрывае перад савецкім народам і народам усёго све- ту велічынны перспек- тывы пабудовы камуні- стычнага грамадства. «Партыя ўрачыста аб- язваецца пераадаваць на калянах савецкіх людзей будзе жыць пры камунізме!» Чытаючы гэтыя словы, міжволі здаецца сабе пытанне: а ці ўсё ты зрабіў для таго, каб быць вартым жыць пры камунізме? Што ты можаш і паві- нен зрабіць цяпер, калі ўся наша шматмільён- ная краіна пад кіраўніц- твам Камуністычнай партыі ўступае ў новую гістарычную эру?

Я —бібліятэкар і думаю ў гэтую хвіліну, напэўна, таксама, як ты- сачы іншых бібліятэкараў савец- кай краіны: вельмі многа паві- ны зрабіць мы, прапаганда- сты кніг, на сваім сціплым пас- ту, каб дапамагчы працоўным го- радам і вёскам ў выкананні вялікіх за- дач, паставітых перад імі ў

праекце Праграмы Камуністычнай партыі Саветаў Саюза.

Стаць сапраўдным першым па- мочнікам партыйных арганізацый у мабілізацыі мас на вырашэнне велічынных задач камуністычнага будаўніцтва, — такая задача бы- ла паставлена перад бібліятэкамі яшчэ ХХІ з'ездам КПСС. Цяпер яна з новай сілай паўстае перад бібліятэчнымі работнікамі як усяй краіны, так і Беларусі.

Дапамагчы партыйным арга- нізацыям у шырокім прапаганда- вае Праграмы нашай партыі, у шырокім азнаёмленні з ім ко- жнага савецкага чалавека — найпер- шы абавязак кожнага работніка

культуры, у тым ліку і бібліятэ- кара.

Абавязак бібліятэкара — дапа- магчы працоўным прамыслова- ці і сельскай гаспадарцы ў павы- шэнні прадукцыйнасці працы, са- здзяньнішч украенню ў вытвор- чыцы перадавых метадаў працы, наваейшых навуковых дасягненняў у тэхніцы і сельскай гаспадарцы, дамагацца большай эфектыўнасці ў прапагандае эканамічных ведаў, якіх садаёўнічаючы лепшаму асва- енню рабочымі і калгаснікамі сваёй сацыялістычнай ідэалогіі, ісці ў нагу з жы- ццём прадрываецца абодва каласа.

У праекце Праграмы дадзены маральны кодэкс будаўніца камуні- зма. Выхоўваць у людзях ма- ральныя прычыны гэтага кодэ- кса, дапамагаючы партыйным арга- нізацыям, школе, імклівым навуковым устаовам, каммо- лу — святая задача бібліятэ.

Партыя з мэтай забеспячэння далейшага культурнага развіцця краіны прадугледжвае пачаць з да- лейшым развіццём кнігавыдавец- кай справы і друку, шырокім раз- віццём народных універсітэтаў, тэатральных калектываў і іншых культурных арганізацый, паве- лічэнне сеткі бібліятэк, лекцый- ных і чытальных залаў, тэатраў, клубав, дамоў культуры, кінатэ- атраў.

Ідучы насустрач ХХІІ з'езду КПСС, бібліятэкары Беларусі ўзя- лі на сябе абавязальнасць — аб- служыць кнігай кожную сям'ю. Многія раённыя і сельскія біблія- тэкі з гонарам выканалі гэтую за- дачу. Мы будзем рабіць усё, што залежыць ад нас, каб да ХХІІ з'езда КПСС выканаць узятыя абавязальнасці. Гэта будзе азна- ка на вялікай клопаты роднай Камуністычнай партыі, выхаван- нем волі якой і з'явіўся праект но- вой Праграмы.

І. САНКОВА,

сакратар партарганізацыі Дзяр- жаўнай бібліятэкі БССР імя Ул. І. Леніна.

— Мы ўспамінаем, што будзем жыць пры камунізме, — гаворыць ра- бочыца Мінскага вутрамабінскага завода І. Шавель, М. Паскроскіна, Э. Фомка, Г. Круц.

Усё ў імя чалавека

Прымаючы першую праграму на ІІ з'ездзе ў 1903 го- дзе, большавіцкая партыя кілака рабочы клас, усіх пра- цюўных Расіі на барацьбу за зваржэнне царскага сама- дзяржаўя, а затым —

Вёска Пінкавічы Пінскага раёна, дзе ў 1904—1906 гадах настаўнічаў Якуб Колас.

Фота С. КАЛЕСНІК.

МАСТАЦКІМ СЛОВАМ ПРА МАЛЕНСТВА І ЮНАЦТВА ПАЭТА

Фармаванне пісьменніка пачынаецца не тады, калі ён бярэ ў рукі пера і сцяляе на чыстым аркушам паперы. Пачынаецца яно, бадай, з таго часу, калі чалавек распаўсюджае вочы, свядома з'яўляючы на наваколны свет і ўгледзеў яго такім, якой мастак бачыць сваю натуру перад тым, як адлюстраваць яе на палатне ва ўсёй разнастайнасці і гарманічнасці фарбаў.

Прасачыць вытокі, заўважыць фармаванне ў чалавеку таленту — задача нялёгкай і вельмі пачасная. Нашы крытыкі і літаратуразнаўцы звычайна не ставяць сабе за мэту вывучэнне творчасці таго ці іншага пісьменніка ў сувязі з яго асабістым жыццём. Мне здаецца, вельмі пачасна і патрэбна справу робіць той даследчык літаратуры, які ўзвучае на сабе клопат перапісваць не толькі факты літаратуры, але і даследаваць мастацкім словам вытокі самага таленту. З гэтага пункту гледжання ўважліва вельмі цікавае работа вядомага нашага крытыка і літаратуразнаўцы даследчыка Сцяпана Александровіча «Ад роднае зямлі», надрукаваная ў сёмым нумары часопіса «Маладосць». Аўтар даў сваёму твору падзаглавак «Апошні пра маленства і юнацтва Якуба Коласа».

Чытаць ведае аўтар апавесці як удумлівага, сур'ёзнага даследчыка гісторыі літаратуры, які чалавек, які нямае паправаў над тым, каб каб узяць для нашага чытацтва многія цікавыя факты з жыцця і творчасці Янкі Купалы, Максіма Багдановіча, Змітрача Вядулі. Работы літаратуразнаўцы складаюць з сабою цікавыя прыклады, а сама была прынята чытачом. Аднак усё тое, што рабіў дагэтуль Сцяпан Александровіч у жанры біяграфічных даследаванняў, было як бы толькі першай прыступкай да разгортвання больш шырокай палатны. Да такога шырокага палатна і належыць новая апавесць «Ад роднае зямлі».

Вядома, нялёгка пісаць пра канкрэтнае жыццё вельмі вядомага ўсім чалавека. Тут, калі аўтар і дасць прастор творчым домыслам, дык гэты домысел павінен цалкам ставіцца да фактаў самаго жыцця, як бы прысяцкі, высвятляць іх. Кожны чытач, які ведае біяграфію паэта, можа супаставіць аўтарскі домысел, «звершыць» яго з тым, што ён ведае пра паэта і, калі ён не супадае, прынамсі, не здаецца яму самай праўдай, тады не будзе веры ў праўдзівасць і шырыню ўсяго твора.

Калі праўду кажаць, дык я і сам браўся чытаць апавесць пра Якуба Коласа з нейкай настрояванасцю: ці ўявілі што новае, цікавае з асабістага жыцця паэта, ці не давалася прэмія пераказчыка, што перада мною не звычайна біяграфічнае вядомае нашага мастака слова, а сапраўды мастацкі твор з яркімі малюнкамі дэталей, а разгортнутымі характарамі, з цудоўнымі малюнкамі надзеяў прыроды, з глыбока адлюстраваным народнага

жыцця перададзі першай рускай рэвалюцыі.

Галоўны ў апавесці вобраз сялянскага хлопчыка, сына лесніка — Косічка, будучага слаўтага народнага паэта. Ужо з першай сустрэчы з хлопчыкам на старонках апавесці, бачачы яго данатыліва, цікавае да наваколнага жыцця, чытач можа заўважыць, што гэта расце чалавек, які нясе ў сваім сэрцы нешта незвычайнае. Вось мы бачым, як Косіч, ахвотна пачынае рамаваць старыя іні, лесе на самую вершніну не і гледзіць на наваколны свет.

«О! які ён адсюль выглядае харацім!»

У першых раздзелах чытач знаёміцца з Косічымі бацькамі, дзядзькамі, з братамі Уладзікам і Алесем, з усім сямствам Міхэйчыкаў: з дзядзем Юркам Лёскам, а бацькай Крысья, з дзядзькамі Петрусём і Яўхімам і іншымі жонкамі Альбінай і Анастасіяй. Але амаль самым цікавым сродкам гэтай аповесці, надрукаванай у сёмым нумары часопіса «Маладосць», аўтар даў сваёму твору падзаглавак «Апошні пра маленства і юнацтва Якуба Коласа».

Раздзел «Дажыццё» як бы ўводзіць чытача ў тую атмасферу, якая, відаць, доўга жыла творчым фантазіям будучага паэта. Дажыццёвыя песьні, скокі, дасціпныя іграшкі, прыказкі, казкі і былі — вось той грунт, на якім узнікае будучы творца.

«Але, бадай, самым галоўным, што выклікала гучанне паэтычнай струны ў сэрцы хлопчыка, быў уплыў дзядзькі Антосі. Калі бацька Косічка — Міхал быў маўклівым, засердэчаным на клопача, як яму прыходзіла з неапаменнага сям'і, дык меншы бацькаў брат зусім разлажыўся з племёнікам, асабліва з Косічым, заўсёды расказваў цікавыя казкі і гісторыі».

Неякі Косіч бацька купіў шапку. Прогнулі новую шапку з гузікам. Хлопчык пайшоў з дзядзькамі Антосем па грыбы. Здарылася так, што Косіч бацька неўдзячна згуляўся. Гэта была такая страва, якую хлопчык яшчэ ніколі не меў. Каб учышчы хлопчыка, дзядзька Антосі расказаў казку пра такую ж самую праву, але якая здарылася з іншым хлопчыкам, і страва як бы памешчалася. Гэта вельмі цікавы эпізод, які не толькі выяўляе характар дзядзькі Антосі, але і сэрцавае вобраз хлопчыка, яго адметнасць ад іншых дзяцей.

У апавесці многа раздзелаў. Яны самі па сабе кароткія, але я сказаў бы, што кожны з іх з'яўляецца пуні знаходкай і ў цэлым уводзіць чытача ў атмасферу тагачаснага народнага жыцця, з яго цікавасцямі, асэнсаванасцю. У народных казках і песьнях заўсёды выкрываюцца і дасціпныя асаблівасці пачынаў і іх пачуццям. Вось адна з гэтых казак: паў Барозюскаму цяг загадаў пры загідаі, бо, як казалі, тут ён самы разумны чалавек. Але калі ні біўся па Барозюска, ён не мог адаказаць на шаравы загідаі. Тым

да яго падшоў мужык Салвес: «Калі, пане, дасі мне милок булы і торбачку мукі на зашчур, дык адкажу за цябе цару на яго запітанні». І адказаў.

Атмасфера народных казак і паданні была тым спажывым асродкам, у якім у пуні меры фармаваўся светогляд будучага пісьменніка як выказніка народнага думак і спадзяванняў. І трэба сказаць, гэтая атмасфера вельмі добра ўзгоўляе ў творы.

Першая кніжка, з Насвіжа ка кірмашу яе прывезлі як гэцісцен бацька і дзядзька Антосі. І ў той вечар, апроч кніжкі, для Косічка больш нічога не існавала. Сяпечы пры гэтым, ён гаварыў, бо хлопчык яшчэ іх не ўмеў чытаць. Прывітаў пушнікі радзі дзядзька Антосі, і яны назаўсёды запалі ва ўражэнне сэрца хлопчыка. Чула душа Косічка ўспрымала ўсё маляўнічае, убіраў у сабе прыгожыя. З маленства хлопчыка вабіла народнае жыццё, яго розныя прывыкі, скаргі і нараканні людзей. Тое, што адбывалася ў сям'і Міхэйчыкаў, тая паняўка, якую даводзілася зносіць і лесніку, гора і існасці, глыбока краналі хлопчыкаву душу. У ягоным сэрцы нарастаў гнів, той іх пратэст, які пачаў вылісць у радкі, доўгім будучым сёлі: «Стрэльбы, хлопчыкі, бары!»

Але народнае жыццё складалася не толькі з адной паняўкі скаргаў: у ім былі свае радасці, свае ўражэнні, і нішто гэта не прарозіла мінута ўзні, мінута ўстаі пачынаў ўражэння хлопчыка.

Неякі улетку ў Альбучі загарыла Міхэйчыкава леснікова. Лянуў амаль усе лесніковы набыткі. Гэта найважнейшая гора для сям'і. Ныччасце кролі і сэрца малага Косічка. Але вельмі прышлілі селі ставіць новую леснікову. І срод іх кіннуў у вочы хлопчыку Міхэйчыкаў. Нечым прычарпаў ён да сабе малага. Чалавек ведаў, многі казак, песьні, прымавак, прыказак і мог іх бяскожна расказаць. Косіч не адступіўся ад яго ні на крок.

Цікава, хоць і скупа аўтарам выписана вобраз міхэйчыскага наставіка Міхалы Фёфавілава Корзана. Дробнымі, але выразнымі штырхамі падлава яго вернападданіка сутнасць, раскрыта асаблівасці сельскай школы, якая па сутнасці забавляе ўсё жыццё ў вучыц.

Нарэшце, Насвіжская семінарыя. Гэта той перыяд у жыцці будучага паэта, у які фармаваўся яго светогляд, складаліся рысы настаямага амагара за народную долю. І хоць у семінарыі па-

наваў казнішчына, хоць з семінарыяў імкнуліся выхаванне па-слухамных рабур, сатраў і царскага самаўладства, усё ж тут наблізала на свет і тое дабрае, што пасля ўзрасло ў творчасці паэта вялікай любоўю да народа.

Семінарыяў выхоўвалі такіх людзей, як стаці саветнік Меліярскі. Яны стараліся загалушчыць у будучых настаўнікаў праяўленне народнага духу. І ўсё ж срод выхаванцаў знайшліся такіх людзей, як Фядот Андрэвіч Кудрынскі, які, ўгледзеўшы ў хлопчыку іскру таленту, не пагадзіўся, а, наадварот, пастараўся распаляць. Чытач бачыць, як пры даламозе разумнага педагога Кудрынскага фармаваўся густ будучага паэта.

Не толькі пад уплывам аднаго Кудрынскага семінарыста ў сваёй большасці былі асвоены хлопчы, яны з сабою прывеслі столькі цікавага, што яно клалася ў памяць будучага паэта, як невычэрпныя пласты творчага запасу.

Сцяпан Александровіч паказвае жыццё Якуба Коласа ў сям'і і ў Насвіжскай семінарыі. І хоць гэта той перыяд, калі па сутнасці яшчэ не было паэта, калі толькі выяўляўся яго талент, але з дакладнасцю і вельмі выразнымі апісанымі сялянскага жыцця, быту семінарыстаў, іх імкненняў, чытач як бы ўжо ўдавае ў іх праблемы, тая адукацыя, якая пачынае ажываць у «Новай зямлі». Чытач бачыць той сацыяльны зарод, які пасля надасць выхаванню сілу вершана паэта, сілу пратэсту супраць прыгнёту селяніна.

Апошні напісана выразнай, эмацыянальнай мовай. У ёй многа дасціпнай сальніскай мудрасці, гумору. Яны як бы грунтуецца на пачуццях беларускага фальклору. Вядома, аўтару можна зрабіць закіды, што ён не паказаў ітэмы абаку жыцця Коласа, яго прывязанасці і пачуццям. Можна было б перапісваць яго за тое, што скупата выписана вобраз бацькі паэта—Міхалы, што і зора раз дзядзькі Антосі, не ўсюды роўна выписаны. Але, як мне здаецца, гэты прыватнасці. Галоўнае ж у тым, што пісьменнік здолеў пераказаць ўзвядзі тую атмасферу, якая сярэдзіла, вылучыла і паставіла на перадавы пазіцыі барышчы за народную долю вялікага нашага паэта Якуба Коласа.

Апошні раздзел на юнага чытача. Але яе з цікавасцю прачытае кожны, кама дарагі вобраз нашага народнага паэта, кама дарага і любая наша родная літаратура.

Пажадаем жа поспеху новаму цікаваму твору.

Раман САБАЛЕНКА.

ДУМКІ АБ ІХ БУДУЧЫНІ

НЕГАЛІДНЫЯ прасторы адкрыліся перад народным самадзейным мастацтвам. «Атрымаўшы шырокае распаўсюджанне народнага тэатра, масавае самадзейнасць, тэхнічнае вынаходніцтва і іншыя формы народнай творчасці. З аспрэчана ўдзельнікам мастацкай самадзейнасці агульнае новае таленавітае пісьменнікі, мастакі, музыканты, артысты».

Партыя надае вялікае значэнне ў культурным развіцці краіны народным тэатрам. Гэта абавязвае ўсіх работнікаў прафесіянальнага мастацтва думаць і клапаціцца аб іх будучыні.

Мінула два гады, як адкрылі заслугу першыя народнага тэатры рэспублікі. Іх голас з кожным днём гучыць усё мацней.

У Беларусі 19 народных тэатраў. Амаль кожны вёска сотні і тысячы жыхароў гарадоў, раённых цэнтраў і вёсак ідуць на свята, якое загарэае ў клубах, палацах, дамах культуры, дзе выступаюць народныя тэатры, ідуць каб убачыць «сваіх артыстаў», з якімі яны працавалі ўдзельнікам у будоўлях, заводах, аа ўстаноўках і школах.

Не перабольшваючы можна сказаць, што цікавы і змястоўны спектакль з'яўляецца радзінай падзеяй. Ён прымусівае людзей хвалявацца, перажываць, радавацца. Прыемна, калі глядачы, выходзячы з такога спектакля, паўтараюць словы сваіх любімых герояў і не толькі паўтараюць, але запамінаюць, робяць іх сваімі.

Глыбока дзейнае на пачуццях чалавека праўдзівы сцэнічны твор. Вось чаму ўважліва і сур'ёзна павінен ставіцца кожны народны тэатр да выбару п'есы. Яго рэпертуар з'яўляецца той глебай, на якой можа расквіцець творчая дзейнасць калектыву.

Удзельнікі працуюць над рэпертуарам большасць народных тэатраў. Аб гэтым сведчаць спектаклі «Таня», «Варабейчына», «Алазана», «Пішчэ», «Кухарка» (Пінск); «Юнацтва бацькоў», «Не перацішны», «Мараль пані Дульскай», «Апошні прыпаміна», «Без віны вінаваты», «Злавацца не трэба», «Рэсідэнца глядац», «Меч і зорка», «Спаганіе на чароміх» (Магілёў); «Глябокая плынь», «Выгнае блудныя», «Паўлінка», «Лявоніха на арбіце» (Ашмяны), «Выбачайце, калі ласка», «Позінае каханне», «Партызаны» (Поліц); «Парэзкі-кавкі» (Случ); «Два колеры» (Віцебск).

Усё большае месца ў рэпертуары народных тэатраў займаюць п'есы беларускіх драматургаў. Добрым прыкладам у гэтай справе з'яўляецца праца Баранавіцкага тэатра з драматургам В. Зубіным, Пінскага — з П. Віслёўскім, Слонімскага — над існасцю «Глябокай плыні» І. Шамякіна.

На імя Міністэрства культуры, варты даць права народным тэатрам збіраць і даваць аўтарам на напісанне п'ес. Гэта будзе спрыяць вызначэнню творчай свабоды і свабоды калектыву.

НА ПРАГРАМЕ любога спектакля ў ліку першых стваральнікаў яго мы бачым прозвішча рэжысёра.

У сапраўдны рэжысёр, — гавараў К. Стайскаўскі, — спадучае рэжысёр-настаўнік, рэжысёр-мастак, рэжысёр-літэратар і рэжысёр-адміністратар. Вось такі рэжысёр больш за ўсё павінен народнаму тэатру. Важна не толькі палабарыць п'есу і ўдзельнікам калектыву.

Рэжысёр народнага тэатра, як ніхто, павінен ведаць душу кожнага свайго актёра. Хто ён, чаго прышоў за сцэну, чаго чакае ад яе: лёгкага поспеху ці сапраўднага мастацтва?

Актёры народных тэатраў — гэта не толькі лепшыя ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці, але і лепшыя працаўдзельнікі на вытворчасці. Яны вучацца ў вясчэрных

школах, рыхтуюцца да абароны дэсертнай, выхоўваюць дзяцей, працуюць на заводах і будоўлях. І не гледзячы на стомленасць пасля працы, прыходзяць на рэпетыцыю, аддаюць любімай справе ўсё свой вольны час. Яны не толькі іграюць, але перастаюць дэкарацыі, шыюць касцюмы, робяць бутфармю, а ў свой дзень адпачынку выязджаюць са спектаклем у калгас. Іны раз пасля такіх гастрольных вяртанняў дамоў пешу, а раніцай ідуць на працу. Аднак іх і любіць да тэатрадамагваюць ім перадаваць усе цяжкасці. Вось такіх людзей павінен умець шукаць рэжысёр народнага тэатра.

Рэжысура народных і самадзейных тэатраў — гэта сёння вельмі сур'ёзная праблема. Многія калектывы працуюць без вопытных, кваліфікаваных рэжысёраў. Ці не час Міністэрству культуры БССР і Рэспубліканскаму Дому народнай творчасці задумацца над гэтым? Можна, варты адкрыць пры Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце курсы, а пры тэатрах — семінары самадзейных рэжысёраў? Ці не мэтазгодна было б запрашаць асобных рэжысёраў народных тэатраў для пастановкі спектакляў?

Рэжысура народных і самадзейных тэатраў — гэта сёння вельмі сур'ёзная праблема. Многія калектывы працуюць без вопытных, кваліфікаваных рэжысёраў. Ці не час Міністэрству культуры БССР і Рэспубліканскаму Дому народнай творчасці задумацца над гэтым? Можна, варты адкрыць пры Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце курсы, а пры тэатрах — семінары самадзейных рэжысёраў? Ці не мэтазгодна было б запрашаць асобных рэжысёраў народных тэатраў для пастановкі спектакляў?

Рэжысура народных і самадзейных тэатраў — гэта сёння вельмі сур'ёзная праблема. Многія калектывы працуюць без вопытных, кваліфікаваных рэжысёраў. Ці не час Міністэрству культуры БССР і Рэспубліканскаму Дому народнай творчасці задумацца над гэтым? Можна, варты адкрыць пры Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце курсы, а пры тэатрах — семінары самадзейных рэжысёраў? Ці не мэтазгодна было б запрашаць асобных рэжысёраў народных тэатраў для пастановкі спектакляў?

Рэжысура народных і самадзейных тэатраў — гэта сёння вельмі сур'ёзная праблема. Многія калектывы працуюць без вопытных, кваліфікаваных рэжысёраў. Ці не час Міністэрству культуры БССР і Рэспубліканскаму Дому народнай творчасці задумацца над гэтым? Можна, варты адкрыць пры Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце курсы, а пры тэатрах — семінары самадзейных рэжысёраў? Ці не мэтазгодна было б запрашаць асобных рэжысёраў народных тэатраў для пастановкі спектакляў?

Рэжысура народных і самадзейных тэатраў — гэта сёння вельмі сур'ёзная праблема. Многія калектывы працуюць без вопытных, кваліфікаваных рэжысёраў. Ці не час Міністэрству культуры БССР і Рэспубліканскаму Дому народнай творчасці задумацца над гэтым? Можна, варты адкрыць пры Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце курсы, а пры тэатрах — семінары самадзейных рэжысёраў? Ці не мэтазгодна было б запрашаць асобных рэжысёраў народных тэатраў для пастановкі спектакляў?

Рэжысура народных і самадзейных тэатраў — гэта сёння вельмі сур'ёзная праблема. Многія калектывы працуюць без вопытных, кваліфікаваных рэжысёраў. Ці не час Міністэрству культуры БССР і Рэспубліканскаму Дому народнай творчасці задумацца над гэтым? Можна, варты адкрыць пры Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце курсы, а пры тэатрах — семінары самадзейных рэжысёраў? Ці не мэтазгодна было б запрашаць асобных рэжысёраў народных тэатраў для пастановкі спектакляў?

Рэжысура народных і самадзейных тэатраў — гэта сёння вельмі сур'ёзная праблема. Многія калектывы працуюць без вопытных, кваліфікаваных рэжысёраў. Ці не час Міністэрству культуры БССР і Рэспубліканскаму Дому народнай творчасці задумацца над гэтым? Можна, варты адкрыць пры Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце курсы, а пры тэатрах — семінары самадзейных рэжысёраў? Ці не мэтазгодна было б запрашаць асобных рэжысёраў народных тэатраў для пастановкі спектакляў?

Рэжысура народных і самадзейных тэатраў — гэта сёння вельмі сур'ёзная праблема. Многія калектывы працуюць без вопытных, кваліфікаваных рэжысёраў. Ці не час Міністэрству культуры БССР і Рэспубліканскаму Дому народнай творчасці задумацца над гэтым? Можна, варты адкрыць пры Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце курсы, а пры тэатрах — семінары самадзейных рэжысёраў? Ці не мэтазгодна было б запрашаць асобных рэжысёраў народных тэатраў для пастановкі спектакляў?

Рэжысура народных і самадзейных тэатраў — гэта сёння вельмі сур'ёзная праблема. Многія калектывы працуюць без вопытных, кваліфікаваных рэжысёраў. Ці не час Міністэрству культуры БССР і Рэспубліканскаму Дому народнай творчасці задумацца над гэтым? Можна, варты адкрыць пры Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце курсы, а пры тэатрах — семінары самадзейных рэжысёраў? Ці не мэтазгодна было б запрашаць асобных рэжысёраў народных тэатраў для пастановкі спектакляў?

Рэжысура народных і самадзейных тэатраў — гэта сёння вельмі сур'ёзная праблема. Многія калектывы працуюць без вопытных, кваліфікаваных рэжысёраў. Ці не час Міністэрству культуры БССР і Рэспубліканскаму Дому народнай творчасці задумацца над гэтым? Можна, варты адкрыць пры Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце курсы, а пры тэатрах — семінары самадзейных рэжысёраў? Ці не мэтазгодна было б запрашаць асобных рэжысёраў народных тэатраў для пастановкі спектакляў?

Рэжысура народных і самадзейных тэатраў — гэта сёння вельмі сур'ёзная праблема. Многія калектывы працуюць без вопытных, кваліфікаваных рэжысёраў. Ці не час Міністэрству культуры БССР і Рэспубліканскаму Дому народнай творчасці задумацца над гэтым? Можна, варты адкрыць пры Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце курсы, а пры тэатрах — семінары самадзейных рэжысёраў? Ці не мэтазгодна было б запрашаць асобных рэжысёраў народных тэатраў для пастановкі спектакляў?

Рэжысура народных і самадзейных тэатраў — гэта сёння вельмі сур'ёзная праблема. Многія калектывы працуюць без вопытных, кваліфікаваных рэжысёраў. Ці не час Міністэрству культуры БССР і Рэспубліканскаму Дому народнай творчасці задумацца над гэтым? Можна, варты адкрыць пры Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце курсы, а пры тэатрах — семінары самадзейных рэжысёраў? Ці не мэтазгодна было б запрашаць асобных рэжысёраў народных тэатраў для пастановкі спектакляў?

Рэжысура народных і самадзейных тэатраў — гэта сёння вельмі сур'ёзная праблема. Многія калектывы працуюць без вопытных, кваліфікаваных рэжысёраў. Ці не час Міністэрству культуры БССР і Рэспубліканскаму Дому народнай творчасці задумацца над гэтым? Можна, варты адкрыць пры Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце курсы, а пры тэатрах — семінары самадзейных рэжысёраў? Ці не мэтазгодна было б запрашаць асобных рэжысёраў народных тэатраў для пастановкі спектакляў?

Рэжысура народных і самадзейных тэатраў — гэта сёння вельмі сур'ёзная праблема. Многія калектывы працуюць без вопытных, кваліфікаваных рэжысёраў. Ці не час Міністэрству культуры БССР і Рэспубліканскаму Дому народнай творчасці задумацца над гэтым? Можна, варты адкрыць пры Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце курсы, а пры тэатрах — семінары самадзейных рэжысёраў? Ці не мэтазгодна было б запрашаць асобных рэжысёраў народных тэатраў для пастановкі спектакляў?

Рэжысура народных і самадзейных тэатраў — гэта сёння вельмі сур'ёзная праблема. Многія калектывы працуюць без вопытных, кваліфікаваных рэжысёраў. Ці не час Міністэрству культуры БССР і Рэспубліканскаму Дому народнай творчасці задумацца над гэтым? Можна, варты адкрыць пры Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце курсы, а пры тэатрах — семінары самадзейных рэжысёраў? Ці не мэтазгодна было б запрашаць асобных рэжысёраў народных тэатраў для пастановкі спектакляў?

Рэжысура народных і самадзейных тэатраў — гэта сёння вельмі сур'ёзная праблема. Многія калектывы працуюць без вопытных, кваліфікаваных рэжысёраў. Ці не час Міністэрству культуры БССР і Рэспубліканскаму Дому народнай творчасці задумацца над гэтым? Можна, варты адкрыць пры Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце курсы, а пры тэатрах — семінары самадзейных рэжысёраў? Ці не мэтазгодна было б запрашаць асобных рэжысёраў народных тэатраў для пастановкі спектакляў?

Рэжысура народных і самадзейных тэатраў — гэта сёння вельмі сур'ёзная праблема. Многія калектывы працуюць без вопытных, кваліфікаваных рэжысёраў. Ці не час Міністэрству культуры БССР і Рэспубліканскаму Дому народнай творчасці задумацца над гэтым? Можна, варты адкрыць пры Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце курсы, а пры тэатрах — семінары самадзейных рэжысёраў? Ці не мэтазгодна было б запрашаць асобных рэжысёраў народных тэатраў для пастановкі спектакляў?

Рэжысура народных і самадзейных тэатраў — гэта сёння вельмі сур'ёзная праблема. Многія калектывы працуюць без вопытных, кваліфікаваных рэжысёраў. Ці не час Міністэрству культуры БССР і Рэспубліканскаму Дому народнай творчасці задумацца над гэтым? Можна, варты адкрыць пры Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце курсы, а пры тэатрах — семінары самадзейных рэжысёраў? Ці не мэтазгодна было б запрашаць асобных рэжысёраў народных тэатраў для пастановкі спектакляў?

Рэжысура народных і самадзейных тэатраў — гэта сёння вельмі сур'ёзная праблема. Многія калектывы працуюць без вопытных, кваліфікаваных рэжысёраў. Ці не час Міністэрству культуры БССР і Рэспубліканскаму Дому народнай творчасці задумацца над гэтым? Можна, варты адкрыць пры Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце курсы, а пры тэатрах — семінары самадзейных рэжысёраў? Ці не мэтазгодна было б запрашаць асобных рэжысёраў народных тэатраў для пастановкі спектакляў?

Рэжысура народных і самадзейных тэатраў — гэта сёння вельмі сур'ёзная праблема. Многія калектывы працуюць без вопытных, кваліфікаваных рэжысёраў. Ці не час Міністэрству культуры БССР і Рэспубліканскаму Дому народнай творчасці задумацца над гэтым? Можна, варты адкрыць пры Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце курсы, а пры тэатрах — семінары самадзейных рэжысёраў? Ці не мэтазгодна было б запрашаць асобных рэжысёраў народных тэатраў для пастановкі спектакляў?

Рэжысура народных і самадзейных тэат

АДЗІННІ ПЕРАШКАДЖАЮЦЬ СЛУХАЦЬ ТЫСЯЧАМ

Летнія гастролі творчых калектываў Беларусі на адкрытых пляцоўках у парках нашай рэспублікі сталі добрай традыцыяй. Дзяржаўны народны аркестр БССР гэтым летам ужо выступіў у канцэртах у Брэсце, Магілёве, Гомелі, Мазыры, Віцебску, Палічцы, а таксама ў раздзе раённых цэнтраў. Гэтыя выступленні праходзілі з поспехам і заўсёды пры вялікай колькасці слухачоў.

Характэрна, што ў апошні час цікавасць да сур'ёзнай музыкі вырасла не толькі ў буйных абласных цэнтрах, дзе праходзілі нашы гастролі, але і там, дзе канцэрты аркестра адбываліся ўпершыню. Аб гэтым сведчыць нашы выступленні ў раённых цэнтрах Высокае, Брэсцкай вобласці, Суржэ, Віцебскай вобласці, у клубе шкловазда імя Камінтэрна ў пасёлку Глуша Багудыскага раёна, а таксама ў раздзе калгасаў. Кожны аркестран і солны кумар нашай праграмы прымаўся вельмі цёпла. Мы, музыканты, пасля гэтых канцэртаў адчувалі вялікае задавальненне.

Імкненне шырокіх колаў насельніцтва да музыкі невыпадковае. Тут адчуваецца ўплыў універсітэтаў культуры, музычных лектараў, якія актыўна працуюць у гэтыя гады і многа робяць для эстэтычнага выхавання працоўных.

Сур'ёзныя адносіны слухачоў да музыкі патрабуюць самай пільнай увагі з боку арганізатараў летняга канцэртнага сезона ў рэспубліцы.

На жаль, не ва ўсіх гарадах паспрабавана клопацца аб арганізацыі выступленняў музычных калектываў на адкрытых пляцоўках. Азімныя месцы, дзе канцэрты праходзілі навагодня, з'яўляцца крыты летні тэатр Віцебскага парку імя Фрунзе, дырктар т. Рэкасаў. Гэтыя вялікія глыбальныя зала заўсёды бываюць перапоўнены.

Але добрыя летнія тэатры павінны быць ва ўсіх буйных гарадах нашай рэспублікі. Іх жа няма нават у Мінску.

У Багудыскай парку (дырктар т. Карпман), нягледзячы на тое, што канцэрты як народнага, так і сімфанічнага аркестраў праходзіць тут ужо не першы год, на сцэне заўсёды цесна і цёпла. Адміністрацыя парку і гараўнікам не прымаюць ніякіх мер да таго, каб пашырыць канцэртную эстраду.

Выступленні з канцэртамі на адкрытых пляцоўках з дрэзнай акустыкай ускладняюцца тым, што прыходзіцца вельмі часта карыстацца радыёэмацыйнымі ўстаноўкамі. На жаль, амаль ва ўсіх гарадскіх парках такіх устаноўкаў або наогул няма, або яны маюць прыгодны для карыстання. У выніку канцэрты суправаджаюцца «хрыпамі» і іншымі гучавымі перашкодамі, якія псуецца ўсё ўражанне. І так усюды, за выключэннем Віцебскага парку.

Падзеі ў нашым жыцці

Рэспубліканскі Дом народнай творчасці адправіў у Маскву творчы савет дзяржаўнага мастацтва і прыкладнага мастацтва, якія будуць эскапацыя ў павольнае Беларускай ССР у выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі ў экспазіцыі, прысвечанай XXII з'езду КПСС.

Сірод адпраўленых работ — напісаныя аднаго ў рэспубліцы раздзел па аркестры, каласныя С. Бякіна, «Ціліны», «Варыцы» каласных народаў за свабоду і незалежнасць прывесіць сваю новую напісаныя адзіна са старажытных інструментаў Мінска Г. Гебелеў. На фоне інструментаў каласныя Афрыкі — разарваныя канцы ланцужоў — сімвалі каласных народаў, развіццё сцяг з партрэтаў нашых найбольшых герояў навагодняга года Патрыся Лукумы. Другая работа Г. Гебелева — шынаўныя транспартнае завод — вялікі абрус, на якім вышлі прыбыў Беларусі ССР.

У ліку твораў, прызначаных для выставі, — барэльеф У. І. Лёніна, выражаны мінчаніна А. Шахновічам з коці, калектываў праца гурты вышывальніц мастацкага музея БССР. На ёй былі прадстаўлены творы рускіх і беларускіх мастакоў. Выстаўку навагодня хваляў, жыццёвае механізмы, навучныя механізмы вучылішча механізмы сельскай гаспадаркі.

Галоўнае ўпраўленне кінафіліяў і кінапрэсаты ў ўсіх абласных цэнтрах Беларусі стварыла перасоўны кінаапарат «Навіны дня». У выніку нас у гэтых месцах імя паказваюць навукова-папулярны і храніцельна-дакументальныя фільмы, кіначасопісы. Адначасова стварылася сетка кінаапаратаў тыпу «Мілюта», якія абслугоўваюць вялікія жылыя масівы, дацыйны сады і школьныя малодзых класаў.

Другі перасоўны кінаапарат «Навіны дня» стварылі ў Мінску. Ён прызначаны для абслугоўвання насельніцтва Стаўпінскага раёна. Арганізуюцца іх два кінаапараты тыпу «Мілюта», змяшчаюцца на зіпавых аўтобусах. Адзін з іх абсталяваў мінімальны аўтаапарат для свайх дзяцей. Ён атрымаў назву «Зубрычкі».

Культурна-асветныя ўстановы рэспублікі атрымалі першыя асобы аўтобусаў, прызначаныя для маюць усе абласныя дамы народнай творчасці, Іванавіч і Ашмянскі раёныны дамы культуры.

Есць і больш сур'ёзныя перашкоды. У многіх парках поруч з канцэртнай эстрадай размешчаны танцавальныя пляцоўкі. У час нашых выступленняў часта чуліся гукі вальсаў і танца, якія даносіліся з рэспублікаў, уключаныя на поўную магутнасць. З імі мы «спаспартылі» ў Багудыскай і іншых гарадах.

На канцэрце Народнага аркестра 15 ліпеня ў Варыскаўскім парку нас і нашых слухачоў таксама аглушылі рэспублікаў з танцавальнай эстрады, аднак рэспублікаў, падключаны да гарадской радыётрансляцыйнай сеткі, у час канцэртаў таксама не выключалі. Слухачы, якія прышлі на канцэрт, ніяк не могуць разабрацца, што ім слухаецца: канцэрт ці лекцыю, якая перадаецца ў гэты час па радыё.

Наогул у час нашых летніх гастролей па рэспубліцы мы часта сутыкаліся з фактамі няўмелага планавання работ парку, калі мерапрыемствы, якія праводзіліся ў адзін і той жа час, перашкаджалі адна аднаму.

Пахвалы заслугоўвае выдатная арганізацыя работ парку ў Брэсце (дырктар т. Рэкасаў). Тут правільна плануюцца работы ўсіх маючых пляцоўкаў. Апроч вялікай музычнай эстрады, у парку ёсць і малая, дзе выступаюць дукавыя.

Падобныя прыклады ў прывесеным у рэдакцыю пісьме артыстаў сімфанічнага аркестра Беларускай ССР Г. Глейжыцкага. Ён паведамае, што ў Гомелі, у адным з лепшых парках рэспублікі, няма такой канцэртнай пляцоўкі, на якой размясціцца б вялікі калектыв. Надаўна Дзяржаўны сімфанічны аркестр быў запрошаны ў Мазыры. Калі артысты прышлі ў парк, асцяпеліся, што ўвесь калектыв аркестра не можа змясціцца на пляцоўцы.

Прапаганда твораў музыкі, арганізацыя канцэртаў і выступленняў артыстычных калектываў — справа адказная і важная. Ёю павінны быць сур'ёзна займацца работнікі абласных і раённых аддзяленняў культуры. Трэба спадзявацца, што да гэтых сігналаў прыслухаюцца і кіруючыя арганізацыі абласцей і раёнаў і прымуць належныя захады да лепшай арганізацыі канцэртнай справы.

АД РЕДАКЦЫІ. Факты, якія прывялі ў сваім артыкуле В. Барсаў і М. Рубінштэйна, сведчаць, што рад устаноў культуры не аддае належнай увагі арганізацыі летняга адпачынку працоўных. Такія ж сігналы паступілі ў рэдакцыю і ад іншых аўтараў. Дырктар Беларускай дзяржаўнай газеты К. Пуройскі піша, што ў сталічных парках імя М. Горькага і імя Чалюсінцаў, а таксама ў парках Гродна, Пінска, Баранавіча, Маладзечна няма закрытых канцэртных пляцоўкаў. І таму ў час дажджы ўсе наведвальнікі пакідаюць канцэрты.

Падобныя прыклады прыводзіць у прывесеным у рэдакцыю пісьме артыстаў сімфанічнага аркестра Беларускай ССР Г. Глейжыцкага. Ён паведамае, што ў Гомелі, у адным з лепшых парках рэспублікі, няма такой канцэртнай пляцоўкі, на якой размясціцца б вялікі калектыв. Надаўна Дзяржаўны сімфанічны аркестр быў запрошаны ў Мазыры. Калі артысты прышлі ў парк, асцяпеліся, што ўвесь калектыв аркестра не можа змясціцца на пляцоўцы.

Прапаганда твораў музыкі, арганізацыя канцэртаў і выступленняў артыстычных калектываў — справа адказная і важная. Ёю павінны быць сур'ёзна займацца работнікі абласных і раённых аддзяленняў культуры. Трэба спадзявацца, што да гэтых сігналаў прыслухаюцца і кіруючыя арганізацыі абласцей і раёнаў і прымуць належныя захады да лепшай арганізацыі канцэртнай справы.

Ігар ХАДАНОВІЧ

За вольнамі пераходамі

Ігар Хадановіч — студэнт V курса БДУ імя У. І. Леніна. Яго апавяданне друкавалася ў «Звяздзе», «Чырвонай змензе». У нашай газеце І. Хадановіч выступае ўпершыню.

Раніцай, ледзьне зашарэла ў вокнах, па хатах прабег быў дзяўчыца. Заглянуў і да Касцюкі.

— Гараскаў Давыд, братка, на нядзелнікі! — Дык які выхадзі сёння, выхадзіць з-за стала і вышываюць салныя вусны, сказаў Гараскаў.

— Браткі Ці чуў — радыё казала, — не сёння, заўтра снег сыдзе. Трэба паспець дакапаць кніжкі, што пад ярам.

— На мокрым зямлю зіма не ляжа, — разважыў Гараскаў.

— А помніш, мінулы год праз гэты ж тэктару піль добрае бульбы загубілі?

Так, Гараскаў гэта добра памятае. Ён трымаўся за бараду, нібы думае, што сказаць, і нечакана залучыў.

— Не магу я каторы дзень без адхалняў!

— Усе мы патапіліся, — загадзіла брыгадзір. — Жартычкі скажыце: столькі бульбы выпакілі. Ды вясень не надзе пеціцы. Даждзі і дажджы. Бач — ад самай ночы неба расплакалася. Ці мяно, га трэба, каб натапіць такім наладарам?

Голас у брыгадзіра хрыпаты — прастуджаны. Ён ажыццяўляўся і зноў кажа:

— Ну, дык заварыць сівога і давай, — туды пад яр. Скрыну новую возьмеш.

І ідзе да парог.

— Не пайду я, Піліпавіч. Без мяне ўправіцца! — прагучаў услед яму ўпарты голас.

Не дацягнуўшы рукою да клямкі, брыгадзір спыніўся. Атчушыў галаву, Гараскаў далонню старанна згубіў са стала буйное шалупіне.

— Ці ты гэта кажаш, Гараскаў? Адаўна!

Гараскаў мурлыта сыскае шалупіне ў вядро і не абавязвае, нібы не чуе.

— От, на каго ўжо не спадзяваўся... Думаў, Груша не пойдзе, дык вунь першы... — разумеў ад загаварыў Піліпавіч і, пракаўнуўшы кашу, уздыхнуў:

— Эх, Гараскаў, не каласны ты чалавек... Нібы ўзавалі твае словы Гараскава маўчаннем. Ажно страляючы ўвесь.

— А хто боды мяне летас прапазіцыя вырабіў? Ну хто? Не прапазіцыя — загаварыў хутка і зноў.

— Ага, не перацініш такога. Калі толькі Антос Галей, дык той за статкам хадзіў усе лешчэ.

Брыгадзір трымаўся за клямку, адхінуўшыся ад раз'юшанага твора Гараскава, і калі той крху спытаўся, сказаў:

— Гэта праўда, што больш за ўсіх прапазіцыя маеш. Ды не хлёмбам жаззіным жыццём казавеш... і дакончыў, гледзячы проста і смела ў вочы Гараскава: — Несвадзкі ты, Касцюка. Аб сабе толькі дбаеш, а каласнае, па-тойму, хоць прапазіцыя прапазіцыя.

— Не, Гараскаў усе адно на работу не пойдзе. Ён выйшаў на двор проста так, каб зірнуць на неба, ці надобна яно расплакалася гэтым мокрам і нудным дажджом, ці вядома прыслухацца, што дзесяца сёння ў вуснах.

Вось у хаты наспраць выбягае Мікалай Груша, удавец, у якога поўна дзяцей. Ён на хадзі зашывае ватуку і спяшаецца да фурычкі, якая стаіць ля хаты. Гараскаў рэзка паварочваецца да ганака. «Не пайду, от назло яму, брыгадзіру, не пайду і ўсё!»

Ён скалупае дзеркачком траз з падэшвай боты, доўга тры іх аб яловы полцік і ўзнімаецца на прыступкі. Брыгадзір дзвермі, глуха саграваючы сябе пухом хаты.

На парозе Гараскаў сцягвае боты, ставіць іх пад лаўу і, шпурнуўшы на пач ачым, лезе туды сам. Целыня пачынае прымаць квоццэ чала. Ляжаў

аркестр, запрошаны на ўвесь летні сезон. У яго рэпертуары — маршы, творы савецкіх кампазітараў, рускіх і заходнеамерыканскіх класікаў, музыка з аперы, пераплачэнні для духовага аркестра. Да паслуг працоўных — добра абсталяваныя чыталыні, шахматы, шашкі, малюбныя аформленыя альбумы, выстаўныя вольныя сатары і інш. Кіраўніцтва Брэсцкага парку правільна разумее значэнне канцэртаў з праграмай сур'ёзнай музыкі. Іншыя мерапрыемствы звычайна падпарадкоўваюцца рабочае галоўнай музычнай эстрады.

На гастроліх нам часта даводзіцца сутыкацца з тым, калі некаторыя кіраўнікі культурных устаноў проста не разумеюць важнасці арганізацыі канцэртаў.

Напрыклад, у Маладзечанскім парку заўсёды праходзіць у поспеху канцэрты Народнага аркестра. Аднак на пачатку Маладзечанскага гарадскога аддзела культуры тав. Носаў шукае любую прычыну, каб адмовіцца ад гэтых канцэртаў. З ім у гэтай справе сапраўды дырктар парку тав. Васілеўскі. Ён аднойчы паведаміў мастацкаму кіраўніку аркестра (народнаму артысту БССР І. Жылічэву), што ў горадзе ідзе дождж і канцэрт не магчымы праводзіць. А на самай жа справе ў той дзень у Маладзечна было цудоўнае надвор'е.

Такія гора-кіраўнікі не разумеюць, што канцэртыны выступленні вялічэйшых творчых калектываў патрабуюць многіх тысячам амагараў музыкі. І трэба не перашкаджаць арганізацыі іх, а памачы высокароднай справе эстэтычнага выхавання працоўных.

В. БАРСАЎ, дырктар Дзяржаўнага народнага аркестра БССР.

М. РУБІНШТЭЙН, артыст аркестра.

Памятаю, вышні даспівалі, наліваўшы соцём у салу... а ў пераходзе А. Астапенкі вышні толькі «зацвітаюць».

Помню я, як вышні зацвіталі, расквітаючы палесткай белым.

Незразумела, чым выклікана паружэнне рытмікі арыгінала ў перакладзе А. Астрыжычак верша «Сады і блякуць іхалюва...».

Неабходна звярнуць увагу ішчы на такую рысу, як умяшчэнне ў некаторых перакладах спецыфічнае беларускае арыгіналаў пазіі, якія не адпавядаюць духу ўкраінскага арыгінала. Дарэчы, такое нагляднае нават у вопытных нашых перакладчыкаў.

У вершы У. Сасюры «І все, куды не йду, холоды травы сніться» ёсць такія месца:

А мя ж не раз із ным ходили по ксилци, де шаруді бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

Новая перакладчыца

Нашы чытачы атрымалі ў перакладзе на родную мову кніжку выбраных твораў ўкраінскага паэта Уладзіміра Сасюры.

Больш саркага год прашуе пастаў у літаратуры. Яго вершы і пазны выхадзіліся прадзіснаю паказу жыцця савецкіх людзей, іх патрыятычных пачуццяў. Паэт умеў па-свойму расказаць і аб грозных гадах грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў, і аб прашы сваіх зямлякоў — шахцёраў Данбаса, і аб збудаванні Днепра-дні, і пра любоў да бацькаўшчыны, і аб каханні — прычым заўсёды з непадробным, лірычным ухваляваным пачуццям.

Калектыв беларускіх паэтаў-перакладчыкаў зрабіў многае, каб данесці да нашых чытачоў своеасабышчы і харастава творчасці У. Сасюры.

Вядома, у пазычным перакладзе нельга захаваць непасрэдную блізкасць да арыгінала, тут важна не літаральнае адпавяненне аўтарскаму тэксту, а тое, каб пераклад не ўступаў у пазычаныя сілы і аскраваці арыгінал, захоўваў яго галоўныя асаблівасці. Большасць перакладаў «Выбранага» У. Сасюры зроблена на высокім мастацкім узроўні. Над кнігай працавалі такія вопытныя паэты-перакладчыкі, як П. Броўка, У. Дубоўка, А. Вялюгін, С. Дзяргай і іншыя.

Скажам некалькі слоў пра неадпаведнасць некаторых перакладаў, што з'явіліся ў кніжку. Гэтым надыходзіць — у паслабленні гучэння арыгінала, у сэнсавым адхіленні ад аўтарскага тэксту, якія нічым апраўдаць нельга. Напрыклад, У. Сасюра пачынае верш:

Памятаю, вышні даспівалі, наліваўшы соцём у салу... а ў пераходзе А. Астапенкі вышні толькі «зацвітаюць».

Помню я, як вышні зацвіталі, расквітаючы палесткай белым.

Незразумела, чым выклікана паружэнне рытмікі арыгінала ў перакладзе А. Астрыжычак верша «Сады і блякуць іхалюва...».

Неабходна звярнуць увагу ішчы на такую рысу, як умяшчэнне ў некаторых перакладах спецыфічнае беларускае арыгіналаў пазіі, якія не адпавядаюць духу ўкраінскага арыгінала. Дарэчы, такое нагляднае нават у вопытных нашых перакладчыкаў.

У вершы У. Сасюры «І все, куды не йду, холоды травы сніться» ёсць такія месца:

А мя ж не раз із ным ходили по ксилци, де шаруді бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

ВОБРАЗЫ УКРАЇНЫ

Украінскія «кхислі» і «брусніцы» не адно і тое ж. Калі атрымаўся не ўкраінскі, а беларускі, а гэтага рабіць не варта было. Вядома, нашаму чытачу больш зразумелы пазычаныя вобразы з «брусніцамі», але ж у Данбасе, пра які піша паэт, няма брусніц.

І яшчэ адна заўвага: абраныя твораў Уладзіміра Сасюры на беларускай мове намянога выйграў бы, калі б меў уступны артыкул аб жыцці і творчасці выдатнага паэта Савецкай Украіны (і гэта тым больш неабходна, што пра яго творчасць у свой час было выказана многа няправільных думак). Уступны артыкул, патрэбны шырокаму колу чытачоў, не маюць і іншыя падобныя зборнікі, выданыя ў перакладзе на нашу мову. Аб гэтым неаднаразова пісалася ў рэцэнзіях.

П. АХРЫМЕНКА.

Вядома, у пазычным перакладзе нельга захаваць непасрэдную блізкасць да арыгінала, тут важна не літаральнае адпавяненне аўтарскаму тэксту, а тое, каб пераклад не ўступаў у пазычаныя сілы і аскраваці арыгінал, захоўваў яго галоўныя асаблівасці. Большасць перакладаў «Выбранага» У. Сасюры зроблена на высокім мастацкім узроўні. Над кнігай працавалі такія вопытныя паэты-перакладчыкі, як П. Броўка, У. Дубоўка, А. Вялюгін, С. Дзяргай і іншыя.

Скажам некалькі слоў пра неадпаведнасць некаторых перакладаў, што з'явіліся ў кніжку. Гэтым надыходзіць — у паслабленні гучэння арыгінала, у сэнсавым адхіленні ад аўтарскага тэксту, якія нічым апраўдаць нельга. Напрыклад, У. Сасюра пачынае верш:

Памятаю, вышні даспівалі, наліваўшы соцём у салу... а ў пераходзе А. Астапенкі вышні толькі «зацвітаюць».

Помню я, як вышні зацвіталі, расквітаючы палесткай белым.

Незразумела, чым выклікана паружэнне рытмікі арыгінала ў перакладзе А. Астрыжычак верша «Сады і блякуць іхалюва...».

Неабходна звярнуць увагу ішчы на такую рысу, як умяшчэнне ў некаторых перакладах спецыфічнае беларускае арыгіналаў пазіі, якія не адпавядаюць духу ўкраінскага арыгінала. Дарэчы, такое нагляднае нават у вопытных нашых перакладчыкаў.

У вершы У. Сасюры «І все, куды не йду, холоды травы сніться» ёсць такія месца:

А мя ж не раз із ным ходили по ксилци, де шаруді бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

У перакладзе П. Пестрака:

А мя ж не раз у вольны хадзілі па брусничу, где шаргаець бур'яні і плакалі сніч...

ВЕРШЫ ФРАНЦУЗСКИХ ПАЭТАЎ

Беларускі паэт і літаратуразнаўца Сідэй Лікадзіёўскі шмат увагі аддае вывучэнню замежных літаратур.

Вынікам шматгадовай творчай працы С. Лікадзіёўскага з'яўляецца манатграфія пра творчасць Анатолія Франса. С. Лікадзіёўскі перакладае на беларускую мову вершы Гейрыка Гейна, Віктара Гюга, Гюльіа Гюльіа, Шарля Вадлера, Поля Верлена, Поля Элюара, Ліві Арагона. Прыпаўняе увазе чытачоў асобныя і гэтыя пераклады.

ЛІВІ АРАГОН

ПЯСНЯР СВАЁЙ ПАРТЫ

Мне партыя мая вярнула памяць, вочы, І адрады Веркор * герояў, Што знае і даця, не ведае: І зван мячоў чужац у выразе Што я француз, што кроў чужынаў у мяне. Адно я толькі знаў: то чорны морак ночы... Вярнула партыя мне сцяг трохкаляровы, За ўрокі партыю ўслаўляю я сваю! І з часу гэтага я ў песні пераляю Пакуты, вяселішчы, кеханне, Гной суровы... Вярнула партыя мне сцяг трохкаляровы.

